

ONZEKERE WINNAARS, VERLOREN ZEKERHEID^(*)

GUY VAN GYES (REDACTIELID)

Om het in deze eerste zin nog een beetje beschaafd te houden, zal ik hoe ik me voel uitdrukken in Haddock-termen: “Duizend bommen en granaten !*?!”. Of misschien in de tweede zin toch maar terugvallen op het volkseigen boer Jef: “Miljaarde, miljaarde”. ‘Ze’ hebben het weer gedaan. Het Blok blijft winnen, en dan hebben we het hier niet (alleen) over het vermaledijde Antwerpen. Als ik een verdere psychoanalyse maak van mijn gemoed daarbij, levert dit beelden op van vertwijfeling en, ja, onzekerheid: hoe kan zoiets in ons welvarend, RSZ-onderbouwd, kennisintensief werelddeeltje? Bijna één op zes Vlaanderenwijd! *Mister positivo* wijst mij er dan op dat we nog altijd ruim winnen. 5-1 is een mooie uitslag in het voetbal. Hier en daar wordt het wel al spannend, is de score 2-1.

ONZEKERE WINNAARS

Overheersend gevoel bij onze hoofdredacteur: we moeten stoppen met zeveren en schrijven, met denken en praten. Terwijl wij ‘aandacht schenken aan’ en ‘belangstelling tonen voor’ en ‘rekening houden met’, zijn zij bezig, nee niet de zwarte kiezers, maar wel de zwarte verkozenen. Terwijl wij rapporten, adviezen of amendementen schrijven, zijn zij, partijmensen, werkzaam in de scholen en de bedrijven, in de kerken en de winkels, in wijken en straten, op markten en pleinen, om nog maar te zwijgen over de dokken. Nú zit er gegarandeerd een Vlaams Blokker in een Vlaams café of frituur bruine praat te verkopen. Sam stelt zich dan ook de vraag of we niet gewoon moeten ophouden met schrijven. Allen het frituur en de café in om het onkruid bij de wortels aan te pakken.

Radicaliteit tonen. Strijdvaardig zijn. Persistent zijn en het geloof behouden dat onze democratische instellingen, de overheid, het middenveld zoiets racistisch, seksistisch, nationalistisch en fascistisch als het Blok kunnen *counteren*. Drie maal is scheepsrecht. Tien jaar opgang, tien jaar succes, tien jaar neergang. Dan zijn we ongeveer aan de laatste fase toe. Het zou moeten kunnen. Paars is als modekleur deze zomer toch al aangeslagen – niet? De aanhouder wint. De lange mars tegen hun marcherende troepen. We kunnen ook niet anders. Naar politiek fundament, waarde en eis hebben we niks gemeen. Een ‘schoon verdiep’ zouden we niet kunnen delen.

Toch blijft het knagen. Het nu al bijna traditioneel raadplegen van de Antwerpse ‘locals’ uit de vriendenkring helpt me deze keer ook al niet verder. In deze en andere sociologische praatssessies met vrienden en werkmakkers vallen meer en meer zuchten. Is die Oostenrijkse vrijheidspartij niet langzaam op haar bek aan het gaan in het beleid? Onze VB’ers zijn toch niet zo extreem en gewelddadig als de Duitse broeders. Kunnen we niet een klein gemeentebestuur zoeken, het hun aanbieden, zodat ze zich ‘verbranden’ in plaats van altijd aan de kant “moord en brand” te kunnen roe-

pen? Of veeleer: waarom geen sancties, een boycot? Vanaf nu niet meer gaan skiën op de borstelpiste in Deurne!

VERLOREN ZEKERHEID

Intellectueel rustig blijven, beleidskalmte bewaren, democratische vastberadenheid tonen, de wetenschappelijke rationaliteit in je naar boven halen. Toch maar bladeren in het nieuwe boek over de Belgische resultaten van het Europese waardenonderzoek, dat links, bovenaan de stapel ligt van 'te lezen'. De Belg/Vlaming heeft zich sinds dat de enquête gehouden wordt (begin jaren tachtig) nog nooit zo sterk geïnteresseerd voor politiek als nu, zijn burgerzin is in de jaren negentig pijlsnel de hoogte ingegaan. Daartegenover staat dat hij zijn geloof in de georganiseerde maatschappij en traditionele instituties sterk verloren heeft. In Vlaanderen heeft zich daarbij een sociale groep ontwikkeld die conformisme, normaliteit hoog in het vaandel draagt, maar deze opvattingen niet vertaalt in een universalistische solidariteit en zich onzeker voelt omdat deze traditie, normaliteit onder druk staat. Multiculturaliteit wordt daarbij als zeer storend ervaren en xenofobie is een kenmerk van deze groep. Zij wordt op ongeveer een vijfde van de Vlamingen geschat. Bijna één op drie ervan stemt voor het Vlaams Blok.

Om deze situatie te interpreteren, kunnen we gebruik maken van het kapitaalbegrip. Het betreft de middelen, mogelijkheden, capaciteiten die mensen hebben. Het gaat daarbij niet altijd om economisch (geld) of cultureel (kennis) kapitaal. Hiervoor hebben we overigens beleidsmatig een meritocratisch bestel bedacht, onderbouwd door een opvangnet van sociale zekerheid en een democratisering van het onderwijs. Het lijkt me des te meer een kwestie van sociaal kapitaal of beter het gebrek aan. Gevoelens van vertrouwen, veiligheid, erbij horen, versterkt door de opname in een 'leef'-wereld van vriendenkring, buurt, vereniging, cultuur. Zulke sociale inbedding zorgt er voor dat mensen voor wie de druk van de economische concurrentie en de multiculturele samenleving te snel gaat, hun zekerheid terugvinden.

Deze opbouw, uitbouw van sociaal kapitaal lijkt een nieuwe beleidsuitdaging, waar we nog te weinig greep op hebben. Hier zullen we een nieuwe, andere 'sociale' zekerheid moeten voor uitvinden. Communicatie in ons samenleven is volgens mij het kernthema van dit nieuwe beleidsterrein: hoe organiseren, reguleren, stimuleren we duurzame sociale interactie, sociaal weefsel; blokken we sociaal isolement, vervreemding, zich-niet-geïntegreerd voelen af? Dit communicatievraagstuk krijgt een bijkomende dimensie door het aanbod aan nieuwe 'interactieve', niet langer één-richtingsverkeer, media. Wat zijn de sterkten en zwakten, kansen en bedreigingen van deze nieuwe communicatietechnologie op dit vlak? Net zoals bij het economisch en cultureel kapitaal gaat het ook hier al zeker om een ongelijkheidsvraagstuk. Democratisering, popularisering van het sociaal kapitaal lijkt dan ook een thema te zijn dat een sociale beweging die beweert midden de mensen te staan, dringend (beter) moet opnemen.

(*) Het boek *Verloren zekerheid: de Belgen, hun waarden, overtuigingen en houdingen*, geschreven door Karel Dobbelaere e.a., is zopas verschenen bij Lannoo, Tielt.